

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.

SOCIALNO DEMOKRATIČNA DELAVSKA STRANKA.

Prvi majnik.

Delavci! Devetnajstkrat je delavstvo vseh narodov že praznovalo svoj dan, dan prvega maja. Letos se pripravlja, da ga bo praznovalo dvajsetič. In kakor druga leta, tako je dolžnost delavstva, da dokaže tudi letos, da sledi in pospešuje, vedno bolj prepričano, prihod lepšega, plemenitejšega življenja, prihod pravice dela, enakosti, bratstva in svobode.

Prvi majnik je praznik delavstva in je za delavstvo celega sveta veličasten simbol obljube solidarnosti, ki tvori med njim mogočno vez v boju za pravico in resnico.

Delavci! Mogočno in plodonosno je vaše delo: Na današnji dan morate to še enkrat dokazati vašim nasprotnikom. Na vaših ramah stoji svet, v vašem delu je moč in življenje. Spustite orodje iz rok in ustavite za en dan mogočni tok socialnega življenja. Lahko vam je to narediti, kajti v vaših rokah je usoda današnje družbe. Ojunačite se in dušo odprite vsakdanjim bojem proti vsem lažem, s katerimi vas hočejo vaši izkoriščevalci ohraniti v temi in nevednosti. Ojunačite se in širite med vašimi sotrpini neomadeževano vero v pravico, mir in bratstvo!

Delavci! Prvi majnik je mednarodni praznik dela! Praznujte ta dan dostojno in tako, da bo vaša manifestacija jasen izraz vaše moči in izraz delavske solidarnosti.

Živel prvi majnik!

Živela mednarodna socialna-demokracija!

Program praznovanja v Trstu.

Ob 6. uri zjutraj: *Budilnica*. Godba socialistične mladine in tamburaški zbor društva «Arte Moderna» bosta po mestnih ulicah svirala socialistične koračnice.

Ob 10. uri zjutraj:

Javen ljudski shod

v ex fondo Wildi (Via Dom. Rossetti).

Ob 2. uri popoldne, se snidejo sodrugi pred Delavskim domom.

Ob 3. uri popoldne odkorakajo sodrugi z godbo in tamburaškim zborom na

vrtno veselico

ki se bo vršila tudi kakor zjutranjšni shod v ex fondo Wildi.

Program veselice:

Koncert pri katerem sodelujejo: godba socialistične mladine, tamburaški zbor in trije pevski zbori slovenskih, italijanskih in nemških delavcev.

Kolesarska dirka z lepimi darovi. Ples na posebnem prostoru pri katerem svira odlični orkester.

RESTAVRACIJA.

Na razpolago bodo različna vina, pivo mrzla jedila i. t. d.

Vstopnina 20. vin. za osebo brez izjeme. Otroci v spremstvu starišev so vstopnine prosti.

Politični odbor

jugoslov. soc. dem. stranke v Trstu.

Slovinci v Trstu.

Vsikdar, kadar je bila zato prilika, smo mi povedali naše mnenje, kakšno stališče bi morali zavzeti tržaški Slovenci ob raznih kulturnih in gospodarskih vprašanjih, ako se hoče, da bi se ta različna vprašanja rešila Slovincem v prilog. Naši glasovi, ki so brezdvomno izhajali odkritosrčno in ne-sebični iz poštenega prepričanja, niso bili upoštevani. Izvirali so ti glasovi globoko iz src zavednega tržaškega slovenskega proletarijata, ki najbolj občuti ogromno težo splošnega sedanjega krivičnega kapitalističnega sistema in težo nezdravih razmer, ki vladajo že dolgo časa v Trstu na škodo vsega delavstva, tedaj tudi na škodo slovenskega delavstva pa ne zato, ker je slovensko, marveč zato ker je delavstvo. Upoštevani niso bili naši glasovi zato, ker kakor drugod, imamo tudi pri nas v Trstu še lepo število za svoje koristi nezavedajočega se slovenskega ljudstva in malo število oseb, ki so se sami proklamirali za narodne voditelje, katerim ljudstvo še verjame in zaupa. Ti, takozvani narodni voditelji, pa imajo največjo korist od tega, da se sedanje nezdrave razmere ohranijo in če mogoče, še poslabšajo. Slavohlepje in egoistični interesi silijo te narodne voditelje, da zavzemajo v imenu naroda, napram raznim vprašanjem, sicer njim samim koristna stališča, iz katerih se pa porajajo razmere, ki so tržaškim Slovincem vedno škodljive. Na stotine imamo slučajev, pri katerih lahko z neovrgljivimi dokazi dokažemo resničnost naše trditve. Saj pa drugače tudi ni mogoče razlagati položaja v katerem se sedaj nahajajo Slovenci v Trstu. In vsak se lahko sam prepriča, da je sedanji položaj tržaških slovencev vse, samo ne dober. Na vseh koncih in krajih ne vidimo med tržaškimi mestnimi in okoličanskimi Slovinci nič drugega nego flikarijo, o katerej se pa venomer trdi, da je kulturno, gospodarsko in socialno narodno delo. Kulturno delo, ki je obrodilo toliko, da danes, po tolikih letih dela, ni mogoče zvažit na gledališčne predstave niti toliko poslušalcev, da bi se vsaj enkrat na teden napolnilo relativno malo gledališčno dvorano v Narodnem domu. In vendar je v Trstu, v mestu, gotovo 30 tisoč Slovencev. Gospodarsko delo, katerega sadovi se sicer bolj v najnovijem času izražajo v ustanovitvi par posojilnic in bank, ki pa drugače ni niti za las zboljšalo gnotnega položaja tržaškega slovenskega ljudstva. Da ne govorimo o socialnem delu o katerem nimamo skoro niti sledu. Kje je tedaj tisto ogromno narodno delo, zaradi katerega se narodni voditelji vedno bahajo in si prisvajajo pravice narodnih voditeljev?

Ampak pardon! Kmalu bi bili pozabili na stvar o kateri smo nameravali pisati. Pripovednje se vedno o napredku Slovencev v Trstu, Napredek namreč imenujejo to, da je število tržaških Slovencev vedno večje. To je sicer napredek dvomljive sorte, ampak recimo, da je napredek. Pri tem napredku pa menda nimajo narodni voditelji prstov vmes. Zakaj se število Slovencev v Trstu vedno večja? Trst je trgovinsko in tudi precej industrijalno mesto. Trgovinski in industrijalni promet se pa vedno večja, — Zato potrebuje Trst vedno novih delavnih moči. Odkje jih dobiti ako ne iz dežel, kjer ni industrije in kjer se dan za dnem množi takozvani poljedelski proletarijat.

Dežele, ki sedaj pridejo prve v poštev, da lahko zalagajo mesto z delavnimi močmi, so slovenske. Iz druge strani pa je ljudstvo iz dežele prisiljeno zapuščati rodne kraje in si v trgovskih emporijih in industrijskih mestih poišče zaslužka. Za poljedelsko ljudstvo pridejo prva v poštev trgovinska mesta, kjer se rabi veliko več nekvalificiranega delavstva in kjer nekvalificirano delavstvo pride prej do zaslužka nego v industrijskih krajih. Za poljedelski proletarijat iz slovenskih pokrajin prihaja v poštev najprej Trst. Med drugimi prednostmi ima Trst za slovensko delavstvo tudi to, da je najbližje mesto kjer je ve-

liko upanja na zaslužek. Zato se število Slovencev v Trstu vedno množi. Množilo bi se seveda če tudi v Trstu ne bi bilo voditelj slovenskega naroda. In prav je rekel na skodu v Trstu sodr. dr. Tuma: «Ako bi znali kranjski liberalci in klerikalci narediti, da bi tam po cestah in polju teklo mleko in med; ako bi se slovenskemu kmetu in kmečkemu delavstvu zagotovilo življenje v domačem kraju, tedaj bi videli ne samo to, da bi se slovenski naraščaj v Trstu ustavil, marveč še nižalo bi se število, ker marsikdo bi zapustil Trst in hitel domov uživati sadove svojega domačega dela.» Pri tem tedaj, da število Slovencev v Trstu narašča, nimajo tržaški voditelji slovenskega naroda nič opraviti.

In vedno več bo Slovencev v Trstu. Vedno večje bo na eni strani število slovenskega poljedelskega proletarijata, ki bo silil v mesta iskat zaslužka in vedno večje bodo v Trstu zahteve po nekvalificiranem delavstvu. Ampak slovensko ljudstvo se ne more zadovoljiti s tem, da je povečalo število slovenskih prebivalcev v Trstu. Tukaj bivajo, tukaj delajo. Med njimi in drugimi prebivalci ni, vsaj v dolžnosti, nobene razlike. Tudi oni občutijo druginjo, tudi oni občutijo težo občinskih in deželnihih doklad in vse druge posledice nezdravega mestnega gospodarstva morajo prenašati tudi Slovenci kakor vsi drugi. Da še veliko bolj težko je zanje breme. Zakaj? Izvzemši malega števila so slovenski delavci v Trstu uslužbeni v delu, ki donaša najmanjši zaslužek. Slovensko ljudstvo v Trstu tvori skoraj izključno nekvalificirani proletarijat. Ta proletarijat je pa vedno slabše plačan nego kvalificirani, rokodelski. Ako občuti druginjo živil in stanovanj delavec, ki ima pet kron na dan plače, tem bolj jo občuti delavec, ki ima samo 3 ali 4 krona na dan. Ako izredno visoki indirektni davki otežujejo življenje boljše, potem otežujejo še bolj slabše plačanemu delavcu.

Boljše plačani delavec si lahko tudi poskrbi boljše stanovanje, boljša živila, si uredi lahko vsaj nekoliko prijetnemu življenju podobne razmere. Slabše plačani delavec tega ne zmore, ker mu manjši dohodki ne dopuščajo. Naravno je tedaj slabše plačani delavec v vseh ozirih na slabšem. In ako pravico da spada večina tržaškega slovenskega ljudstva med slabše plačane delavce, je tedaj naravno, da so že v tem oziru razmere večine slovenskega ljudstva v Trstu neugodne. (Dalje prih.)

Narodno-napredna stranka na Goriškem in socializem.

„Kmečki Glas“ v letošnjih številkah 8-12 poroča stvarno, kako se je kmečka stranka na Goriškem pogajala s klerikalno in napredno stranko ob volitvah v deželni zbor 1908. Značilni so v tem oficijelnem poročilu sledeči odstavki.

2. januarja 1908 je kmečki zbor konstatiral, da voditeljem klerikalne ali liberalne stranke ni za ljudske koristi, marveč prevzeti so le strankarske strasti, katere so se navzeli iz osebnih nasprotstev.

Drja. Frankota, načelnika kmečke stranke je določila napredna stranka svojim kandidatom, da vso stvar zmeša, ker jim le ni kazalo postaviti lastnega kandidata.

Torej napredna stranka je na vsak način morala iti s kmečko stranko, ker ni mogla doseči zveze z njo potom kakega kompromisa, hodila je pa za njenimi sklepi.

Kar je „Delavski List“ trdil, da napredna stranka na Goriškem ni imela nobene prave zaslombe v ljudstvu, nam potrjuje sedaj oficijelno glasilo kmečke stranke. Da se je napredna stranka rešila občutnega poraza, se je obesila kmečki stranki, in ker kmečka stranka ni sprejela nobenega kompromisa, si je pomagala napredna stranka s tem, da je kandidate kmečke stranke proglasila za svoje. Po zmagi s kandidati kmečke stranke pa je napredna stranka celo stvar zavila tako, kakor da je napredni element v deželi zrastle do posebne moči in je klerikalni zmaj premagan.

Po drugi strani je narodno-napredna

stranka za ožje volitve 1908 iskala pomoči pri socialistični stranki [ter je dr. Treo izročil zastopnikom političnega odbora jugoslovanske socialno demokratične stranke v Trstu pismeno izjavo, da bo napredna stranka podpirala delavske težnje oziroma delavsko stranko. Kakor je «Soča» zlorabila oficijelno zvezo s kmečko stranko ter proglasila zmago kmečke stranke za svojo zmago, tako je tudi po volitvah utajila vsak pomen socialističnih glasov in potem strupeno naskočila stranko samo.

Oba slučaja in vsi odnosi narodno-napredne stranke s kmečko in socialno demokratično stranko kažejo, da z napredno stranko ne more biti resnih odnosov, da narodno-napredna stranka na Goriškem sploh ni resna politična stranka, in nima moč, s katerimi bi se lahko pogajalo.

Vemo, da šteje napredna stranka marsikaterega poštenega pristaša, katerega je vodila ideja narodnosti in gospodarski napredek srednjih stanov. Taki resni elementi pa so obsojeni, da slede vodstvu izvrševalnega odbora in načelniku Andreju Gabrščku, ki so ravno v odnosih s kmečko in socialno demokratično stranko dokazali, da nimajo moške besede, niti strankarskega programa pred seboj, marveč jim je vodilo, kakor pravi kmečki glas, le strankarska strast, nastala vsled osebnega sovraštva.

Dejansko je tudi napredna stranka na Goriškem po svojem vodstvu liberalna stranka precej starega kova. Pravi cilj je le podpiranje posameznih podjetnikov pod politično krinko in zloraba narodnih zavodov, ki so se svoj čas ustanovili v prospah gospodarskega razvoja. Pri vodstvu in izkoriščanju narodnih zavodov velja pravi liberalni princip, da jih sme politični voditelj rabiti v zasebno gospodarsko svrhu tako daleč, dokler mu tega ne brani kazenski zakon.

Ako se smatra za napredno stranko ona stranka, ki stremi po kulturnem, političnem in ekonomičnem napredku, potem zasluži svoje ime le, ako se smatra za napredek smer, ki se zлага z naravnim razvojem življenjskih pogojev, Imajoč pred seboj naravni razvoj v civiliziranih državah menda nikdo danes ne more tajiti, da je smer razvoja ne le socialna, marveč tudi socialistična. Ne prihajajo v poštev posamezne teorije, naravnost se lahko reče, da je 19. in 20. stoletje v znamenju socialnega vprašanja in v socialistični smeri. Narodno-napredna stranka na Goriškem pa naravnost pobija socialno in socialistično smer, zato je dejansko ta stranka bolj nazadnjaška nego klerikalna ljudska stranka. Na stvarnem polju polemike s socialnodemokratično stranko bi «Soča» in umstveni predstavitelji narodno-napredne stranke na Goriškem ne mogli uspevati, zaradi tega se je ves boj zanesel na osebno polje, boj, ki je moral po značaju povzročitelja tega boja postati nizek in malenkosten in ki svoje posledice pokaže kot reakcijo na napredni stranki sami. Socialnodemokratična stranka na Goriškem zato že danes lahko precizira svoje stališče tako: Ako kmečka stranka samostojno, v demokratični in socialni smeri išče svoj razvoj, je edino mogoča stranka na Goriškem, s katero lahko socialnodemokratična stranka ostane v prijaznih in znosnih odnosih. S klerikalno stranko s principijelnega stališča ni mogoča nikaka dotika, z narodno-napredno stranko pa je izključena vsaka dotika dotle, dokler stranka res ne postane napredna v socialnem smislu. Pri tem pa lahko tudi poudarjamo, da ni mogoče nikako paktiranje z narodno-napredno stranko in tudi ni mogoče sploh resen razgovor z njo, dokler jo vodijo možje, ki jim ne gre nobena vera. Zastopnikom stranke, ki so tako nesramno prelomili dano besedo, ne gre nič drugega nego odgovor: «Punica fides - nulla fides».

Zahtevajte po vseh kavarnah in gostilnah **Delavski List**

naročil, naj to stori nemudoma, zakaj pričakovati je, da bodo delavci željno posegli po tej krasni izdaji in ker je natisnjena omejena naklada z ozirom na velike stroške, ga ne bi mogel dobiti, kdor bi se prepozno oglasil. Cena posameznemu listu je 40 vin. Organizacije, ki naroče večje število, dobe primeren rabat. Naroča se pri «Delavski Tiskovni Družbi» v Ljubljani, Dunajska cesta 20, ali pa v upravnistvu Delavskega lista.

Izdajatelj in odgovorni urednik VINKO KERMOLJ.
Tiska. TISKARNA MODERNA M. Susmel & Comp
ulica della Zonta 8.

Tržaške delavske zadruga.

V. zadružno leto. 2439 članov.
1908-1909.

Skladišča

I. ul. dell' Istria št. 10. II. ul. Belvedere št. 34
III. ul. del Salice št. 4. IV. ul. Acquedoto št. 67.
V. Milje VI. ul. Conti št. 26. VII. Gorica.

Pregled razprodaje:

Zadružna doba 1907-1908	1908-1909
Kron	Kron
Julija 21065.09	38389.38
Avgusta 21283.22	41232.56
Septembra 22637.38	41616.94
Oktobra 95.635.84	47806.71
Novembra 27.497.52	48810.96
Decembra 30.430.04	53871.63
Januarja 32.121.53	57351.86
Februarja 36.710.15	52883.32
Marca 38.083.29	62758.55
255.464.06	444721.91

V enakih mesecih se je tedaj v letošnji dobi razprodalo za 189.257'85 kron več blaga t. j. za 74% več.

Dividende. Do vštetelega 31. marca 1909 se je razdelilo družstvenikom za 4.114'95 kron dividendov od dobe 1908—1909.

Podpore vdovam in bolnim članom se je dalo do vštetelega 31. marca za 2397'83 kron blaga.

Pozor! V novem skladišču
vina in likerjev

Blizu kinematografa Eden

ul. Madonnina št. 11, se prodaja različna vina prve vrste in po najnižjih cenah.

Refosk . . po 56 vin. liter

Moskat . . po 72 vin. liter

Istrsko . . po 48 vin. liter

Razen tega ima na razpolago še veliko zbirko belih namiznih in de-zertnih vin, likerjev, i. t. d.

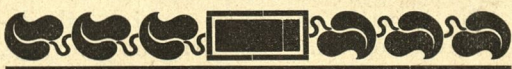
Pošilja franko na dom

Vzorci na okus brezplačno

2000 kron se da onemu, ki bi našel da je moje vino ponarejeno.

Skladišče vina in likerjev

TRST, ul. Madonnina št. 11.

Nova klobučarnica

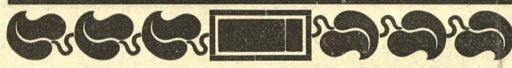
GIORGIO DE LUISA

predkratkim otvorjena

v ul. **Barriera Vecchia št. 2**

Velika zbirka najnovjših klobukov in kap vsakih oblik iz najboljših tovarn.

Cene zelo nizke.

= LIKARICA =

JULIJA POLLAK

TRST

ulica Sette Fontane šte. 5. I. nad.

Priporoča se sodrugom.

= Delo fino in točno. =

Postrežba na dom.

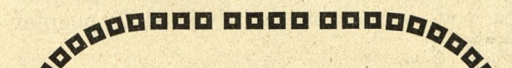

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov za električno in plinovo luč

E. WÖLFLE - TRST

ulica delle Acque št. 20.

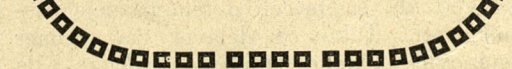

Knjigoveznica

PIPPAN & BORTUZZO

ul. Valdirivo št. 19. II. nad.

Izdeluje najfinejša in tržna dela po zelo nizki ceni.

= KAROL GERBEC =

BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.

Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long.
Zbirka parfumarij in mila.

Kmečka delavska gospodarska zadruga

v Dobravljah na Goriškem

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.
USTANOVLJENA LETA 1908.

Podpisano se tem potom zahvaljuje dosedanjim vinskim odjemalcem, posebno občenemu konsumnemu društvu v Ljubljani delavskemu konsumu v Idriji, zasebnikom v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča veliko množino svojega še neprodanega vipavskega naravnega vina iz lastnih kleti združenih kmetov iz Dobravelj, Skrilj, Brji, Šmarji, Rihemberga, Kamnja in bližnjih vasi, vsem svojim dosedanjim in novim odjemalcem po Kranjskem, Primorskem, Štajerskem, Koroškem in drugod.

Pošilja se od 56 litrov naprej po jako zmernih cenah.

ZADRUŽNO VODSTVO.

KAVARNA UNIONE = TRST =

Ulica Caserma
= in ulica =
Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.
Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
in časnikov v vseh jezikih.

FRATELLI PAGANI

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Caterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

Cene zmerne.

Shajališče zunanjih sodrugov.

Slovani! Podpirajte edino Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

Dolžnost vsakega sodruga je, biti naročen tudi na glavno glasilo jugoslov. soc. demokratične stranke

„Rdeči Prapor“

Pozor!!!

Podpisani priporoča vsem sodrugom
— svojo —

Mlekarno

Sv. Jurija pri Kranju.

Mleko sveže 2 krat na dan.

CENE:

1 liter 26 vin.

1 liter na dom 28 vin.

Fran Kuralt

Rojan-Škorklja št. 260

TRST.

Delavci! Sodrugi! Somišljeniki!

Naročajte „Delavski List“
in širite